

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Шаропов Фарух Сафолбекович дар мавзуи «Омӯзиши химиявии метаболитҳои дуҷумлаи растаниҳои равғаниатридор тавассути усули хроматографияи газӣ – масс спектрометрӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои химия аз рӯйи ихтисоси 02.00.03 – Химияи органикӣ пешниҳод гардидааст.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон шумораи зиёди гиёҳҳои шиғобахш мерӯянд, ки ҳар кадоми онҳо дорои таркиби кимиёвӣ ва хосиятҳои фарқкунандаи табобатӣ мебошанд. Ин растаниҳо аз замонҳои қадим дар тибби халқӣ барои муолиҷаи бемориҳои гуногун ба таври васеъ истифода гардида, имрӯз низ ҳамчун манбаи моддаҳои фаъоли биологӣ аҳамияти калони илмӣ-амалӣ доранд.

Кори диссертатсионии Шаропов Ф.С. ба омӯзиши химиявии метаболитҳои дуҷумлаи растаниҳои равғаниатридор, ки дар минтақаҳои гуногуни ҷуғрофӣ, Тоҷикистон, Ёзбекистон, Олмон, Яман ва Непал мерӯянд, бахшида шудааст. Аввалин маротиба дар миқёси ҷаҳон таркиби химиявии метаболитҳои дуҷумлаи тезбухоршавандаи як қатор растаниҳо, аз ҷумла *Allochrysa gypsophiloides*, *Anaphalis virgata*, *Angelica ternata*, *Artemisia leucotricha*, *Artemisia vachanica*, *Cercis griffithii*, *Ferula clematidifolia*, *Galagania fragrantissima*, *Helichrysum thianschanicum*, *Megacarpaea gigantea*, *Philadelphus purpureomaculatus*, *Polychrysum tadshikorum* ва *Salvia discolor* омӯхта шудаанд.

Дар автореферати диссертатсия ба масъалаи идентификацияи пайвастаҳои химиявӣ тавачҷуҳи махсус дода шудааст. Хусусан, хусусиятҳои масс фрагментҳои пораишудаи молекулаҳо ҳангоми таҳлил бо усули хроматографияи газӣ – масс спектрометрӣ (ХГ-МС) баррасӣ гардидаанд. Муаллиф тавонистааст 662 пайвастаи химиявиро муайян ва идентификация намояд, ки онҳо ба синфҳои гуногуни моддаҳои органикӣ, аз қабili карбогидрогенҳо (қатори этиленӣ ва атсетилениӣ, ароматикӣ, монотерпенӣ ва сесквитерпенӣ), спиртҳо, фенилпропаноидҳо, эфирҳои сода, эпоксидҳои монотерпенӣ ва сесквитерпенӣ, алдегидҳо, кетонҳо, лактонҳо, эфирҳои мураккаб, пайвастаҳои дисулфидӣ ва нитрогендор мансуб мебошанд. Натиҷаи муҳими дигари тадқиқот ошкор намудани қонуниятҳои вобастагии байни сохтор ва фаъолияти биологӣ метаболитҳои омӯхташуда мебошад. Натиҷаҳои омӯзиши *in silico* фаъолияти антиоксидантӣ, зиддибактериявӣ ва зиддисаратонии онҳо нишон медиҳанд, ки монотерпенҳои асиклӣ, пайвастаҳои алифатӣ ва сулфидӣ хосияти нисбатан заиф, монотерпенҳои сиклӣ ва монотерпеноидҳо хосияти миёна, дар ҳоле ки сесквитерпеноидҳо ва лактонҳои сесквитерпенӣ хосияти қавӣ нишон медиҳанд.

Кори диссертатсионӣ аз ҷиҳати таҷрибавӣ ва назариявӣ дар сатҳи баланди илмӣ иҷро гардида, натиҷаҳо ва хулосаҳои пешниҳодшуда

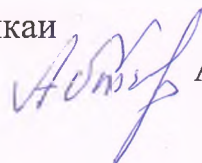
боэътимод ва асоснок мебошанд. Новобаста аз дастовардҳои назаррас, баъзе нуқсонҳои хусусияти ҷузъӣ дар қори пешниҳодшуда мушоҳида мешаванд, ки аҳамияти умумии илмӣ онро коста намегардонанд. Ба онҳо аз ҷумла чунин эродҳо дохил мешаванд:

1. Интиҳоби объектҳои таҳқиқот дар асоси кадом шартҳо сурат гирифтааст?
2. Механизмҳои таъсири биологии рағбанҳои атрӣ кам шахр дода шудааст.

Автореферати диссертатсияи Шаропов Ф.С. дар мавзӯи «Омӯзиши химиявии метаболитҳои дуҷомаи растаниҳои рағганиатридор тавассути усули хроматографияи газӣ – масс спектрометрӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои химия аз рӯйи ихтисоси 02.00.03 – Химияи органикӣ пешниҳод шудааст, аз ҷиҳати ҳаҷм, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ, навоҷарӣ ба талаботи «Низомнома дар бораи тартиби додани дараҷаҳои илмӣ»-и Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023 №295 барои рисолаҳои докторӣ тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад. Муаллифи он сазовори дараҷаи илмӣ доктори илмҳои химия аз рӯйи ихтисоси 02.00.03 – Химияи органикӣ мебошад.

Такриздиханда:

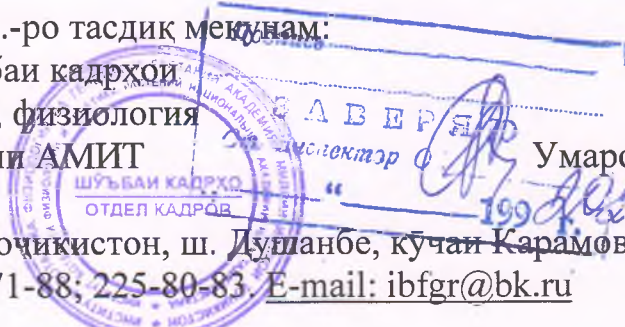
Доктори илмҳои биология, профессор,
узви вобастаи АМИТ, мудири
озмоишгоҳи биохимияи фотосинтези
Институту ботаника, физиология ва генетикаи
растани АМИТ

 Абдуллоев А.

Суроға: 734012, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, кӯчаи Айни 299/2,
Тел.: (+992) 918-61-28-42,
E-mail: abdumanon@mail.ru

Имзои Абдуллоев А.-ро тасдиқ мекунам:

Нозири калони шӯъбаи кадрҳои
Институту ботаника, физиология
ва генетикаи растани АМИТ

Умарова Н.С.

734017, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кӯчаи Қарамов 27.
Тел.: (+992-37) 224-71-88; 225-80-83. E-mail: ibfgr@bk.ru

« 05 » 08 соли 2025